

Study of the Art of Basket Weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces with Pathology

Seyedeh Soraya Mortazavi karyak*

Master student of Islamic art, majoring in painting and writing studies of Islamic art, Department of Islamic Art, Faculty of Handicrafts, University of Art, Isfahan, Iran.

Iman Zakariaee Kermani

Faculty member of the Faculty of Handicrafts, University of Arts, Isfahan, Iran.

Seyed Baqer Momnian

Master Student of Human Resource Management - Islamic Human Resource Management, Faculty of Humanities and Social Sciences, Ardakan University, Yazd, Iran.

Abstract

Iranian traditional arts are closely related to life and have a practical and aesthetic aspect, which shows the importance of both practical and artistic aspects in Iranian traditional arts; Because these works, in addition to meeting everyday needs and being practical, nurtured artistic talent and a sense of beauty in artists. Basket weaving is one of the traditional arts that is popular in different parts of Iran, including Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces located in the southwest of the country. In the past, baskets were woven with many uses in this province, but today, the prosperity of the art of basket weaving has diminished and is being forgotten. The aim of this study is to study basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces with a pathological approach and to find solutions to revive and preserve the art of basket weaving in this province. The aim of this study is to study basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces with a pathological approach and to find solutions to revive and preserve the art of basket weaving in this province. And became involved in today's life? This research has been carried out with pathological approach, and descriptive analytical method and data collection in a library and field method. The samples were purposefully selected based on the snowball method and included 11 people. By examining the information obtained based on the analysis of the interviews, the key points were identified and the data were coded, and the codes with common axes became a set of concepts. Then, through dividing the concepts, the categories are extracted, and ultimately interpret the categories and provide solutions. Based on data, art basket in Kohgiluyeh and Boyerahmad province in the past was commonly proportional to the conditions of nomadic and

rural life, and woven baskets were used in abundance. Over time and the prevalence of urbanization culture and the introduction of technology and replacing applied appliances of plastic and metal, decrease use of handmade tools and made from natural materials in the lives of villagers. Many of those devices are no longer used today. And these baskets have fallen into disrepair, so much so that some of them are obsolete. According to the findings of this study, the cause of forgetfulness and obsolescence of basket weaving art in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces is the lack of work in teaching this art and the lack of a market to sell products and weavers do not pay attention to innovation in the use of woven baskets. Finally, with the review of three categories of education, economics and application, useful strategies for re-boom this art are expressed. Some of these solutions are: Holding face-to-face and virtual classes in basket weaving training in relevant and supported organizations, allocating textbooks in each region to introduce and teach traditional indigenous arts of the region, as well as the private sector to use the capabilities and talents related to this art in the province, use advertising programs and Active participation of the province's radio and television in informing and widely promoting the traditional and indigenous arts of the province, especially the art of basket weaving, and Finally, pay attention to the application in a way that is useful for the use of all sections in today's society.

Keywords: Traditional Arts, Basket Weaving, Kohgiluyeh and Boyerahmad, Pathology.

* Email (corresponding author): Sorayamortazavi65@yahoo.com

مطالعه هنر سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد با رویکرد آسیب شناسی

سیده ثریا مرتضوی کریک*

دانشجوی کارشناسی ارشد هنر اسلامی (مطالعات نگارگری و کتابت هنر اسلامی) دانشکده صنایع دستی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

ایمان زکریایی کرمانی

عضو هیئت علمی دانشکده صنایع دستی گروه فرش، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران

سید باقر مومنیان

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت منابع انسانی (مدیریت منابع انسانی اسلامی) دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران

چکیده

هنرهای سنتی ایرانی با زندگی پیوند نزدیکی دارد و دارای جنبه کاربردی و زیبایی بوده که نشان از اهمیت جنبه کاربردی و هنری توأم در هنرهای سنتی ایران است؛ زیرا این آثار در کنار مرتفع ساختن نیازهای روزمره و کاربردی بودن، استعداد هنری و درک زیبایی را در هنرمندان پرورش می‌دادند. سبذبافی یکی از هنرهای سنتی بوده که در مناطق مختلف ایران از جمله در استان کهگیلویه و بویراحمد واقع در جنوب غربی کشور، رواج دارد. در گذشته سبذبافی با کاربردهای فراوان در این استان بافته می‌شد، ولی امروزه از رونق هنر سبذبافی کم شده و رو به فراموشی است. این پژوهش با هدف مطالعه سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد با رویکرد آسیب شناسی و یافتن راهکارهایی برای احیاء و حفظ هنر سبذبافی این استان، بر آن است به این سوال پاسخ دهد که چگونه می‌توان دست‌ساخته‌های سبذبافی را به عنوان یک میراث به‌جای مانده از گذشتگان احیا نمود و با زندگی امروزی مردم عجین کرد؟ پژوهش حاضر با رویکرد آسیب‌شناسی و روش توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری داده‌ها به شیوه کتابخانه‌ای و میدانی صورت گرفته است. نمونه‌ها به صورت هدفمند بر مبنای شیوه گلوله برفی انتخاب و شامل ۱۱ نفر بوده است. با بررسی اطلاعات به‌دست آمده برپایه تحلیل مضمون مصاحبه‌ها و رسیدن به داده‌ها، هنر سبذبافی در استان کهگیلویه و بویراحمد در گذشته متناسب با شرایط زندگی عشایری و روستایی رواج داشته و سبدهای بافته شده به فراوانی استفاده می‌شدند. با گذر زمان و ورود تکنولوژی این سبدها از رونق افتاد؛ امروزه برخی از آن‌ها منسوخ شدند. در این پژوهش با مطالعه وضعیت مطلوب و وضعیت موجود سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد و بررسی آسیب‌شناسی آن در گذشته و حال، راهکارهایی برای حفظ و احیای این هنر مطرح گردید. بنابر یافته‌ها مهمترین عامل منسوخ شدن، کم‌کاری در زمینه معرفی، شناخت و آموزش این هنر و نبود بازار مشخص برای فروش محصولات، همچنین حمایت نشدن هنرمندان از طرف نهادهای حمایتی مربوطه و توجه نکردن بافندگان به نوآوری در کاربرد و تزئین سبدهای بافته شده است. در انتها با بررسی سه مقوله آموزش، اقتصاد و کاربرد راهکارهایی برای رونق مجدد این هنر بیان شده است.

واژگان کلیدی:

هنرهای سنتی، سبذبافی، کهگیلویه و بویراحمد، آسیب‌شناسی.

* مسئول مکاتبات:

پست الکترونیکی: Sorayamortazavi65@yahoo.com

یکی از ویژگی‌های هنر ایرانی پیوند نزدیک آن با زندگی است که تار و پود آن از تجارب انسانی بافته شده است. هنرهای سنتی به عنوان یکی از هنرهای مهم ایران، به آن دسته از میراث وسیع فرهنگی بشر اطلاق می‌شود که سینه به سینه، دست به دست، از نسل‌های گذشته تا به امروز به حیات ارزشمند خود ادامه داده است (Mehrpooya, 1996, p. 123). «در جامعه‌های اولیه بشری، آدمی بر اساس نیاز خود به در هم بافتن مواد قابل انعطاف برای ساختن ظروف، سرپناه، وسایل شکار و حتی وسایل دفاع اقدام نمود. از آن زمان «حصیربافی» که ساختن ظروف و اشیاء از انواع ترکه و شاخه است، بوجود آمد. چون مواد به کار رفته در سبذبافی در معرض پوسیدگی قرار دارد، بیشتر تولیدات کهن از بین رفته‌اند. مصنوعات حصیری قدمتی بیش از سفال‌ها دارند و در ساخت سفالینه از حصیر به عنوان قالب استفاده شده است. بنابراین می‌توان گفت پیش از دوران نوسنگی، استفاده از الیاف گیاهی و شاخ و برگ آن‌ها رواج داشته است» (Seyed Sadr, 2009, p. 133). حصیربافی به عنوان یکی از قدیمی‌ترین صنایع دستی دارای پیشینه، امروزه در مناطقی که دسترسی به درخت نخل، ساقه گندم، نی، ترکه و دیگر مواد مورد استفاده در این هنر- صنعت امکان‌پذیر است بافته می‌شود (Ashtari, 2015, p. 65). سبذبافی یکی از هنرهای دستی سنتی و از زیر مجموعه‌های حصیربافی محسوب می‌شود که دارای دو جنبه کاربردی و زیبایی و همچنین سابقه‌ای طولانی با تکیه بر سده‌ها و هزاره‌ها است. سبذبافی در استان کهگیلویه و بویراحمد، سابقه‌ای همزمان با شکل‌گیری زندگی عشایری و بعد از آن یکجانشینی دارد. تا چندین دهه قبل سبدهایی با جنبه کاربردی در زندگی مردم روستایی این استان، با مواد اولیه چوب درختچه بادام کوهی ساخته می‌شد. به مرور زمان

با تحول در زندگی و ورود انواع محصولات ماشینی تولید این مصنوعات کاهش یافته و این امر مانع معرفی این محصولات و فراموشی و زوال این هنر در زندگی امروزی یا به عبارتی ایجاد زمینه آسیب در حوزه این هنر شده است. با توجه به این که در بحث آسیب‌شناسی با مطالعه فرآیندهای شناسایی، تشخیص و پیشگیری به ارائه راه‌حل‌هایی جهت رفع آسیب‌ها پرداخته می‌شود، در این پژوهش بر مبنای رویکرد آسیب‌شناسی، وضعیت مطلوب، وضعیت موجود و نیز حد فاصل بین این دو وضعیت که شامل آسیب‌ها است و در نهایت راهکارهای تبدیل وضعیت موجود به مطلوب در سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. این پژوهش با هدف مطالعه سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد با رویکرد آسیب‌شناسی و یافتن راهکارهایی برای احیاء و حفظ هنر سبذبافی این استان، به این سوال پاسخ خواهد داد که چگونه می‌توان دست‌ساخته‌های سبذبافی را به عنوان یک میراث به‌جای مانده از گذشتگان احیاء نمود و با زندگی امروزی مردم عجین کرد؟ با توجه به اینکه بسیاری از مناطق این استان به دلیل محرومیت، در شرایط نامناسب اقتصادی و معیشتی به سر می‌برند، توسعه چنین هنرهایی می‌تواند به اقتصاد آن‌ها کمک کرده و یک منبع درآمد محسوب گردد. شناخت هنر سبذبافی و مطالعات آسیب‌شناسانه و ارائه راهکارها زمینه را برای مسئولین و کارآفرینان فراهم می‌کند که در این استان و در این حوزه، سرمایه‌گذاری صورت پذیرد و گامی مفید در راه محرومیت‌زدایی و در کنار آن حفظ میراث فرهنگی برداشته شود. این مورد ضرورت انجام این پژوهش را موجب می‌گردد.

۱. پیشینه‌ی پژوهش

در حوزه حصیربافی و سبذبافی تحقیقاتی انجام شده است. هوشیار (2008) در مقاله «حصیر/ حصیربافی» به کاربردهای تولیدات حصیری در برخی مناطقی که حصیربافی در آن‌ها رواج دارد اشاره کرده است. شایسته‌فر (2009) در مقاله خود با عنوان «حصیربافی استان‌های یزد و گیلان از منظر فرم و نقش» به بررسی مراکز تولید، مواد مصرفی، روش‌های بافت و ابزار مورد استفاده در حصیربافی استان‌های یزد و گیلان پرداخته است. اشتری و مجابی (2015) در مقاله‌ای تحت عنوان «هنر- صنعت حصیربافی در شادگان» حصیربافی شادگان را که مواد اولیه آن الزاما برگ درخت نخل است بررسی کرده‌اند. مقصودی، درویشی و امیرآبادی (2015) در مقاله «بررسی ریخت‌شناسی هنر سبذبافی و پخل‌بافی منطقه خراسان جنوبی» سبذبافی و پخل‌بافی را از لحاظ مواد اولیه، شیوه بافت، وسایل تولید شده و ویژگی‌های سبدهای تولیدی و همچنین عوامل رکود این هنرها در منطقه خراسان جنوبی مورد مطالعه قرار داده‌اند. شادالویی

(2017) در کتاب «آسیب‌شناسی فرهنگی» به شناسایی علل و انواع آسیب‌ها که انواع فرهنگ جامعه را مورد هدف قرار داده پرداخته است. آدینه و قربانی (2018) در پژوهشی با عنوان «ارغوان و سبذبافی؛ سنتی دیرین در منطقه بیلاقی طرقله» به معرفی ارغوان و ابزارهای جمع‌آوری آن و همچنین نحوه تولید بافته‌های حاصل از ارغوان پرداخته‌اند. در پژوهش‌های ذکر شده حصیربافی و سبذبافی مناطق مختلف مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته، اما اشاره‌ای به سبذبافی استان کهگیلویه و بویراحمد نشده بود. از آن جایی که سبذبافی در این استان سابقه‌ای هم زمان با تاریخ آن دارد و در طی چند دهه اخیر رو به فراموشی رفته و در حال منسوخ شدن است، این پژوهش در نظر دارد با مطالعه وضعیت سبذبافی استان، در گذشته و حال و بررسی آسیب‌هایی که زمینه فراموشی این هنر - صنعت را موجب شده‌اند، به ارائه راهکارهایی در جهت احیاء و حفظ سبذبافی در کهگیلویه و بویراحمد بپردازد.

۲. روش پژوهش

پژوهش پیش رو از نظر هدف کاربردی است و با روش توصیفی و تحلیلی با ماهیت کیفی و رویکرد آسیب‌شناسی به بررسی وضعیت گذشته، حال و آسیب‌های وارده به هنر سبدهای در استان کهگیلویه و بویراحمد پرداخته و با تحلیل نتایج حاصل شده سعی در ارائه راهکارهای مناسب برای احیاء و حفظ این هنر دارد. مطالب و داده‌های پژوهش به دو شیوه کتابخانه‌ای و میدانی (مصاحبه) جمع‌آوری شده است. اطلاعات شیوه کتابخانه‌ای با مطالعه منابع مکتوب کتابخانه‌ای، مقالات علمی و همچنین مراجعه به سایت‌های مختلف و شیوه میدانی به صورت مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با بافندگان، صاحب‌نظران، مصرف‌کنندگان و فروشندگان حاصل گردیده است. در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته ترتیب سوالات از پیش تعیین شده برای هر مشارکت کننده بر اساس فرآیند مصاحبه و پاسخ‌ها، می‌تواند متفاوت باشد. همچنین پژوهشگر می‌تواند در هنگام مطالعه نیز سوالات جدیدی مطرح کند (Rambod, 2018, p. 306). در این نوع مصاحبه تحلیل داده‌ها بر پایه تحلیل مضمون مصاحبه‌ها

بوده است. بدین گونه که پس از انجام هر مصاحبه، نکات کلیدی شناسایی و داده‌ها کدگذاری شده و کدهای دارای محورهای مشترک به مجموعه‌ای از مفاهیم تبدیل گردیده است. سپس از راه گروه‌بندی مفاهیم، مقوله‌ها استخراج گردیده و در نهایت به تفسیر مقوله‌ها و ارائه راهکارها پرداخته شده است. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و بر مبنای شیوه گلوله برفی انجام شده است. شیوه گلوله برفی بدین صورت بوده است که از افراد متخصص در حوزه صنایع دستی و همچنین سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد درخواست شد تا ضمن پاسخگویی به سوالات مصاحبه، افراد مرتبط با موضوع پژوهش را برای مصاحبه بعدی معرفی کنند. تعداد نمونه‌ها بر اساس اشباع اطلاعاتی تعیین شده است. این تعداد شامل ۱۱ نفر در گروه‌های صاحب‌نظر (کارشناس صنایع دستی و هنرهای تجسمی)، بافنده (بافندگان سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد)، مصرف‌کننده (نمونه‌های معمولی) و فروشندگان (کسبه) انتخاب شدند. مشخصات این نمونه‌ها در (جدول ۱) مشخص شده است.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه شوندگان. مأخذ: (نگارندگان)

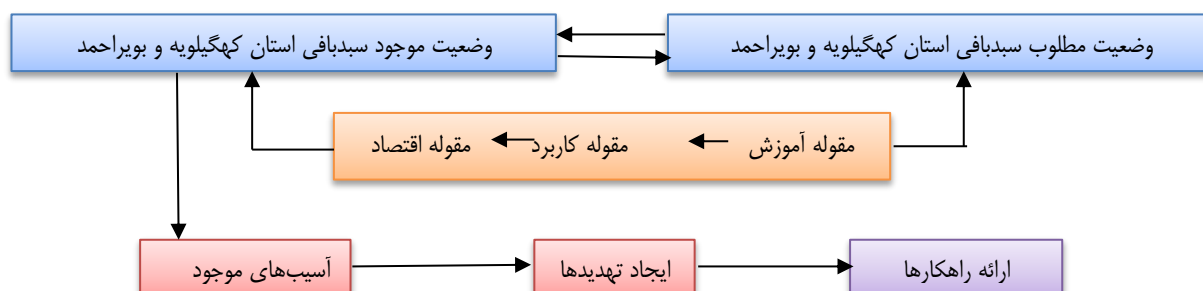
Table 1. Details of the interviewees. Reference: (Authors)

کد	تخصص	جنسیت	سن	شغل	سابقه فعالیت	میزان تحصیلات	محل مصاحبه	زمان مصاحبه
۰۱	صاحب‌نظر	زن	۳۲	مدیر آموزشگاه صنایع دستی	۱۰	کارشناس صنایع دستی	تلفنی	۱۴۰۰/۰۹/۵
۰۲	صاحب‌نظر	مرد	۴۵	فرهنگی	۱۸	کارشناس هنرهای تجسمی	محل کار	۱۴۰۰/۰۹/۶
۰۳	صاحب‌نظر	زن	۳۸	مدیر کارگاه صنایع دستی	۶	کارشناس صنایع دستی	تلفنی	۱۴۰۰/۰۹/۵
۰۴	صاحب‌نظر	زن	۳۳	دانشجو	۵	کارشناس ارشد صنایع دستی	تلفنی	۱۴۰۰/۰۹/۵
۰۵	بافنده	زن	۶۰	خانه‌دار	۴۰	بیسواد	محل زندگی	۱۴۰۰/۰۹/۷
۰۶	بافنده	مرد	۵۵	کارمند	۱۲	کارشناسی	محل کار	۱۴۰۰/۰۹/۶
۰۷	بافنده	مرد	۷۳	آزاد	۵۳	بیسواد	محل زندگی	۱۴۰۰/۰۹/۱۰
۰۸	مصرف کننده	زن	۳۱	خانه‌دار	۸	دیپلم	محل زندگی	۱۴۰۰/۰۹/۶
۰۹	مصرف کننده	زن	۳۹	فرهنگی	۱۵	کارشناسی	تلفنی	۱۴۰۰/۰۹/۱۰
۱۰	مصرف کننده	زن	۴۰	کارمند	۱۲	کارشناسی ارشد	محل زندگی	۱۴۰۰/۰۹/۹
۱۱	فروشنده	مرد	۷۰	مغازه‌دار	۲۵	بیسواد	محل کار	۱۴۰۰/۰۹/۱۰

است. این مفاهیم در (شکل ۱) تحت عنوان الگوی مفهومی پژوهش آمده است.

مراحل انجام شده در این پژوهش شامل بررسی وضعیت موجود و وضعیت مطلوب بر مبنای آسیب‌شناسی و ارائه راهکارها است، که بر اساس برخی مفاهیم صورت گرفته

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 1. Conceptual model of research. Reference: (Authors)

۳. مبانی نظری پژوهش

این پژوهش سعی دارد با رویکرد آسیب‌شناسی وضعیت مطلوب و وضعیت موجود هنر سیدبافی استان کهگیلویه و بویراحمد را مورد مطالعه قرار دهد. آسیب‌شناسی در معنای لغوی، از ریشه یونانی pathos (آسیب، رنج و درد) و logos (علم، دانش و گفتار) گرفته و ترکیب شده است. بر اساس تعریف فرهنگ پیشرفته آکسفورد، آسیب‌شناسی (pathology) مطالعه علمی آسیب‌ها و بیماری‌ها و اختلالات است. از نظر اصطلاحی آسیب‌شناسی در همه رشته‌های علوم، اعم از کاربردی و انتزاعی، پایه و غیره را دارد. مطالعات آسیب‌شناسی با هدف تکمیل و تأمین فرایندهای سه گانه شناسایی، تشخیص و پیشگیری یا درمان صورت می‌پذیرد و برآیند آن راه‌حل‌های مناسب برای رفع آفات و آسیب‌ها است (Shadalui, 2017, p. 50). پاتولوژی

(pathology) به معنی آسیب‌شناسی، بیماری‌شناسی و تشخیص علل آسیب‌های وارده بر سیستمی مشخص مورد مطالعه است که به طور گسترده در علوم زیستی کاربرد دارد (Jahangirfard and Salman, 2010, p. 43). برای انجام پژوهش بر مبنای رویکرد آسیب‌شناسی، ابتدا وضعیت مطلوب موضوع، سپس وضعیت موجود آن و در نهایت فاصله بین این دو وضعیت که شامل آسیب‌هاست مشخص و سپس با بررسی و شناخت آسیب‌ها و تهدیدها، راهکارهای مناسب برای تبدیل وضعیت موجود به وضعیت مطلوب تبیین می‌شود (جدول ۲). منظور از وضعیت مطلوب، وضع مورد انتظار برای رسیدن به اهداف موضوع و وضعیت موجود، وضع فعلی موضوع است. بدین معنی که آنچه در محیط پیرامونی وابسته به موضوع می‌گذرد را بررسی کرده تا بتوان نقصان‌ها، معایب و کمبودها را در جهت ارائه یک برنامه بهبود دهنده مشخص کرد.

جدول ۲. مراحل آسیب‌شناسی. مأخذ: (برگرفته از مقاله جهانگیرفرد و سلمان، ۱۳۸۹: ۴۳)

Table 2. Pathological stages. Reference: (Jahangirfard and Salman, 1389: 43)

مراحل آسیب‌شناسی		مهارت‌های مورد نیاز
مرحله اول	شناخت وضعیت مطلوب	شناخت اهداف موضوع
مرحله دوم	شناخت وضعیت موجود	آگاهی از جریان امور
مرحله سوم	شناخت آسیب‌ها	آگاهی از وضعیت موجود، تخصص، توانایی پژوهش، خلاقیت
مرحله چهارم	ارائه راهکارها	آگاهی از وضعیت موجود، تخصص، توانایی پژوهش، خلاقیت

سبد، ظرفی دست‌بافت است که به شیوه سنتی از مواد نیمه سخت، مانند ترکه‌های تر و نازک درختان یا از نی‌های باتلاقی برای نگهداری و حمل میوه و هر نوع شیء جامد تهیه می‌شود. در فرهنگ لغت معین سبد ظرفی بافته شده از شاخه‌های نازک درخت که در آن میوه، سبزی و غیره گذارند معرفی شده است

(Moin, 2007, p. 826). در سیدبافی استان کهگیلویه و بویراحمد از ترکه‌های بادام کوهی (شکل ۲)، به روش در هم بافته یا مشبک، معمولاً به شیوه تار و پود عمود بر یکدیگر (شکل ۳)، محصولات مختلفی تولید می‌شود (شکل ۴)، که دارای کاربردهای متنوعی هستند.

شکل ۴. انواع سیدهای بافته شده در استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 4. Types of woven baskets in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces. Reference: (Authors)

شکل ۳. از مراحل آماده‌سازی سیدهای دستباف. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 3. From the steps of preparing handmade baskets. Reference: (Authors)

شکل ۲. بریدن شاخه‌های درختچه بادام کوهی جهت ساخت سبد. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 2. Cutting the branches of almond bushes to make a basket. Reference: (Authors)

۴. معرفی پیکره مطالعاتی

۴-۱. تاریخچه سیدبافی

برای دستیابی به روال تاریخی یک هنر لازم است آثار و اسناد معتبری در دسترس باشد تا بتوان با بررسی آن در مورد تاریخچه هنری یک دوره قضاوت کرد. با توجه به اینکه آثار سیدبافی در طول تاریخ بر اثر مرور زمان و یا عوامل و حوادث آسیب‌زا از بین رفته‌اند، برای دستیابی به تاریخچه آثار هنری هر چه به عقب‌تر بر می‌گردیم شناخت این آثار کمتر می‌شود (Kianmehr, 2015, p. 8). بسیاری از پژوهشگران سیدبافی را به منزله کهن‌ترین صنعت سازنده (ساختن چیزی با ترکیب دیگر مواد) در برابر صنعت ویران کننده (ساختن چیزی با از میان بردن مواد دیگر) پس از سنگ‌تراشی، قدیمی‌ترین صنعت بشر می‌دانند (Glock, 1976, p. 266). آن زمان که بشر هنوز با صنعت سفالگری آشنایی نداشت، سبدها را با گل پوشانده در روی آتش می‌پخت تا ظرف‌هایی برای کاربردهای مختلف از جمله نگهداری آب بسازد. در برخی از انواع کوزه‌ها و سفالینه‌های دوران نوسنگی و مس، نی‌ها یا ترکه‌هایی وجود دارد که احتمالاً به جای ریسمان به کار رفته‌اند و وجود آن‌ها نشانه‌ای از پدید آمدن سفالگری از فن سیدبافی است. بافتن گلیم و قالی و انواع منسوجات از هنر سیدبافی و حصیربافی اقتباس شده است (Yavari, 2011, p. 42). قدیمی‌ترین نمونه دست بافت قدمتی حدود شش هزار سال قبل از میلاد دارد، در حالی که نمونه‌های حصیربافی کشف شده در آفریقا به پیش از این تاریخ مربوط می‌شود. در صورتی که صنعت سفالگری در حدود ده هزار سال پیش پا به عرصه وجود گذاشته باشد، سیدبافی و حصیربافی قدمتی بیش از این مدت دارند (Amiri, 2010, p. 35). انسان‌های گذشته حصیر و سبد را نه به عنوان کالایی تزئینی بلکه به عنوان وسیله‌ای کاملاً کاربردی مورد استفاده قرار می‌دادند. ویژگی بازگشت به طبیعت الیاف به کار رفته در این بافته‌ها، باعث شده اطلاعاتی از برخی کاربردهای حصیر و سبد در گذشته در دسترس نباشد. روش تهیه سبدها بافندگی دستی است که به درهم پیچاندن (تنیدن) و بافتن ترکه‌های گیاهی به کمک دست و با ابزار ساده برای تهیه شیء یکپارچه به صورت مسطح یا حجم‌دار گفته می‌شود (Educational Research and Planning Organization, 2015, p. 88). حصیربافی در بسیاری از کشورهای جهان به ویژه آن ممالکی که به مواد اولیه مورد نیاز این رشته دسترسی دارند، مرسوم بوده و از مهمترین کشورهای تولید کننده سبدها و محصولات حصیری می‌توان چین، هند، اندونزی، ژاپن، مالزی، پاکستان، سریلانکا، تایلند، مکزیک، کامرون، اتیوپی و سنگال را نام برد (Akhavaneh Farahani, 1983, p. 5). هنر سیدبافی در برخی نقاط کشور به خصوص در روستاها رواج دارد. ماده اولیه سیدبافی چوب درختچه‌های گوناگون است که در هر منطقه فرق دارد. همچنین محصولاتی که تولید می‌شود از لحاظ

کاربرد و شکل و اندازه با توجه به نیازهای هر منطقه متفاوت است؛ در خوزستان بیشتر از برگ‌های درخت نخل و در شهرستان بیرجند، از چوب درختچه بیدمشک، برای بافت سبد استفاده می‌کنند (Ashtari and Mojabi, 2015, p. 65). در نجف‌آباد اصفهان نیز از ترکه‌های نرم درختان یک ساله یا دو ساله استفاده می‌شود. روستاهای اطراف طرqbه، بافق و شهرستان قصرشیرین کرمانشاه و همچنین استان کهگیلویه و بویراحمد نیز از مراکز تولید این هنر صنعت هستند. روش زندگی کوچ‌نشینی و عشایری در استان کهگیلویه و بویراحمد سبب ایجاد صنایع دستی مرتبط با این گونه زندگی شده است. عشایر تا چند سال قبل ابزار و وسایل مورد نیاز زندگی را از محیط پیرامون خود تهیه می‌کردند و چون دائم در حال کوچ بودند برای حمل و نقل وسایل اولیه زندگی به‌ویژه ظروف و البسه و مواد غذایی و همچنین جابجایی طیور نیاز به ابزاری داشتند که بتوانند به راحتی آن را تهیه کرده و همچنین کارایی لازم را برای این امور داشته باشد. بنابراین با استفاده از چوب نازک درخت بادام کوهی که به آن ترکه گفته می‌شود و در آن منطقه به فراوانی یافت می‌شد سبدهایی بافتند و مورد استفاده قرار دادند. برخی از این وسایل کاربردی که در گذشته مورد استفاده قرار می‌گرفتند عبارتند از: کهلُو - سلّه - کَریسه و شیره‌کش که در (شکل ۴) قابل مشاهده هستند. برخی از سبدها نیز، دیگر تولید نمی‌شوند و فقط نام آن‌ها باقی مانده است. این محصولات کاملاً منسوخ شده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توان به کُرکُر (برای نگهداری طیور) و سیدی با کاربری صید ماهی اشاره کرد. کم‌کم با تغییر سبک زندگی و رواج فرهنگ شهرنشینی، ورود وسایل کاربردی از جنس مواد پلاستیکی و فلزی، استفاده از وسایل دست‌ساز و ساخته شده از مواد طبیعی را در زندگی های روستاییان کم‌رنگ کرد؛ این تغییر شیوه زندگی و برخی عوامل دیگر هنر سیدبافی استان کهگیلویه و بویراحمد را به سمت فراموشی کشاند تا جایی که امروزه دیگر آن وسایل مورد استفاده قرار نمی‌گیرند و فقط در موارد معدودی، افراد مسن در روستاها، صرفاً برای سرگرم شدن هر از گاهی به بافت سبد می‌پردازند.

۵. تحلیل داده و یافته‌های پژوهش

این قسمت در سه بخش تنظیم شده است. ابتدا بر اساس فرآیند آسیب‌شناسی، به مطالعه وضعیت موجود و مطلوب سیدبافی در استان کهگیلویه و بویراحمد در حوزه مقوله‌های کاربرد، اقتصاد و آموزش پرداخته شده و سپس آسیب‌های مربوط به این هنر بررسی شده است. مطالب این دو بخش بر مبنای مصاحبه‌ها، کدها و مفاهیم مستخرج از تحقیقات میدانی و کتابخانه‌ای حاصل گردیده، و در آخر بر پایه گزاره‌های به‌دست آمده راهکارهای جدید ارائه و تحلیل شده است.

شکل ۶ کاربرد سبد به عنوان سبد میوه. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 6. Using the basket as a fruit basket. Reference: (Authors)

شکل ۵ کاربرد سبد به عنوان گلدان. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 5. Using the basket as a vase. Reference: (Authors)

صورت گرفته، در شرایط مطلوب این هنر (جدول ۳)، برای کاربرد مجدد سبدهای دست‌بافت، با حفظ جنبه سنتی، می‌توان کاربری‌های متنوع متناسب با شرایط زندگی امروزی از جمله تلفیق این محصولات با مواد دیگر همانند چوب، یا تغییر فرم و کاربری، مثلاً به عنوان زیر لیوانی یا زیر قابلمه‌ای، ایجاد کرد و محصولات جدید که جنبه تزئینی و کاربردی همزمان داشته باشند را به زندگی امروزی وارد نمود (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۶). همچنین برای رسیدن به وضعیت مطلوب می‌توان محصولات متناسب با سلیقه و شرایط زندگی مردم دیگر استان‌ها و توریست‌ها تولید و به آن‌ها عرضه کرد (کد ۰۳). امروزه می‌توان با تغییر کاربرد سبدها به عنوان سبدهای میوه و سبزیجات و سبد نگهداری لباس یا کتاب و روزنامه، یا به عنوان آباژور و یا گلدان برای گل‌های مصنوعی و طبیعی از این محصولات استفاده کرد که نمونه این سبدها در (شکل‌های ۵ و ۶) دیده می‌شود. در این سبدها در عین کارایی داشتن، جنبه زیبایی و تزئینی نیز مطرح است. (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۴ و ۰۵ و ۰۸). باید در کنار بکارگیری خلاقیت در تولید سبدها و ایجاد کاربرد جدید با حفظ اصالت در تولیدات، به جنبه تزئینی و زیبایی و نوآوری در سبدهای بافته شده، توجه ویژه داشت تا بتوان وضعیت مطلوبی برای هنر سبدهای استان ایجاد کرد.

۵-۱. کاربرد در هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد
کومارا سوآمی که یک سنت‌گرایی بی‌بدیل است غایت هنر را که به صورت کارکردی است، نظام اخلاق عالم، لذت و آرزوهای دنیوی، توانگری و ثروت و رستگاری معنوی معرفی می‌کند. وی تأکید می‌کند که توجیه هنر در شرق بدون توجه به کاربرد یا غایت آن ناممکن است (Imeni, 2011, p. 68). برای آثار هنری در کنار جنبه زیبایی، از قبل باید هدف کاربردی و استفاده روزمره در نظر گرفته شود (Kiani, 2020, p. 123). سبدهایی که در گذشته در استان کهگیلویه و بویراحمد بافته می‌شدند بر اساس نیازها و شرایط زندگی عشایری در آن مقطع زمانی بوده است. بنابراین کاربردی بودن آن‌ها در اولویت قرار دارد و دارای اهمیت است.

الف. کاربرد در وضعیت مطلوب سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

شرایط مطلوب به معنای رسیدن به وضعیت قابل قبول برای رسیدن به هدف موضوع پژوهش است. برای معرفی سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد و شناخت آسیب‌ها و در کنار آن یافتن راهکارهای لازم برای احیاء و حفظ آن لازم است شرایطی که مسیر رسیدن به این هدف را هموار می‌کند و به شرایط مطلوب تعبیر می‌شود، مورد مطالعه قرار داد. با توجه به نتایج مطالعات میدانی

جدول ۳. کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه، مقوله کاربرد در وضعیت مطلوب سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Table 3. Encoding the data obtained from the interview, the category of application in the optimal situation of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces. Reference: (Authors)

وضعیت مطلوب			
ردیف	گزاره‌های منتخب	مفاهیم	مقوله
۱	می‌توان این محصولات را با مواد دیگر از جمله چوب، ترکیب کرد و محصولات تزئینی و کاربردی جدید ساخت (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۶).	بکارگیری خلاقیت در تولید محصول	کاربرد
	امروزه می‌توان به عنوان سبدهای میوه و سبزیجات و سبد نگهداری لباس یا کتاب و روزنامه، یا به عنوان آباژور و یا گلدان برای گل‌های مصنوعی (شکل ۵) از این محصولات استفاده کرد (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۴ و ۰۵ و ۰۸).		
	برای کاربرد مجدد با حفظ جنبه سنتی می‌توان کاربردهای امروزی ایجاد کرد. مثلاً از این محصولات به عنوان زیر لیوانی یا زیر قابلمه‌ای استفاده کرد یا محصولات مناسب با سلیقه توریست‌ها تولید کرد (کد ۰۳).	ایجاد کاربرد جدید با حفظ اصالت ایجاد نوآوری	

ب. کاربرد در وضعیت موجود سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

عشایری و روستایی در گذشته تولید، و با توجه به کاربردشان نامگذاری می‌شدند. از جمله کاربرد سبدهای تولیدی در گذشته می‌توان به سبدهایی که برای حمل مواد غذایی و میوه‌ها با نام محلی «کهلُو»، سبدهای نگهداری طیور با نام «گُرگُر»، سبد صید ماهی و همچنین سبدهای دارای درپوش برای نگهداری مشک آب و دوغ با اصطلاح محلی «گره‌گیر» اشاره کرد (کدهای ۰۲ و ۰۶ و ۰۷ و ۰۸). نمونه دیگری از این سبدها با نام «تویزه» به عنوان سبد جای نان استفاده می‌شد (کدهای ۰۳ و ۰۷). محصولات دیگری را می‌توان نام برد که به عنوان آبکش و همچنین برای خشک کردن کشک کاربرد داشته و نام محلی آن «شیره‌کش» است (کدهای ۰۴ و ۰۵ و ۰۶ و ۰۸). نوعی دیگر از سبدها برای حمل و نگهداری تخم مرغ با نام «کریسه» نیز تولید می‌شد (کدهای ۰۵ و ۰۸). برخی از این سبدها در وضعیت کنونی دیگر بافته نمی‌شوند و کاملاً منسوخ شده‌اند، و برخی دیگر که تولید می‌شوند فقط در روستاها و بیشتر در بین خود بافنده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند.

طبق مطالعات انجام شده در وضعیت موجود این هنر (جدول ۴)، امروزه به دلیل گسترش محصولات مشابه از جنس مواد دیگر، کاربرد این محصولات کم شده است و فقط تعداد کمی از روستاییان از آن‌ها استفاده می‌کنند که آن‌ها نیز بیشتر به جنبه تزئینی اهمیت می‌دهند (کدهای ۰۲ و ۰۳ و ۰۴ و ۰۵). سبدهایی که به عنوان جای میوه و سبزیجات به کار می‌روند بیشترین استفاده را دارند (کدهای ۰۶ و ۰۹ و ۱۰ و ۱۱). این سبدها با مزیت‌هایی که دارند از جمله طبیعی بودن مواد اولیه، قابل بازیافت بودن به محیط زیست و دارا بودن جنبه زیبایی، می‌توانند جایگزین محصولات مشابه پلیمری، پلاستیکی و یا فلزی شوند (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۶ و ۰۸ و ۰۹ و ۱۰). سبدهای بافته شده در مناطق مختلف بر اساس کاربردی که داشتند نامگذاری می‌شدند. به عنوان مثال در روستای ماخونیک خراسان جنوبی، سبدهای مخروطی شکل به نام «گره‌تاز» تولید می‌شد که کارایی آن حفظ مواد خوراکی از دستبرد گربه بود (Eftekhari, 2020, p. 3). سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد نیز بر اساس شرایط و مصارف زندگی

جدول ۴. کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه، مقوله کاربرد و فرم در وضعیت موجود سیدبافی استان کهگیلویه و بویراحمد مأخذ: (نگارندگان)
 Table 4. Coding of interview data, application category and form in the current situation of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces.
 Reference: (Authors)

وضعیت موجود			
ردیف	گزاره‌های منتخب	مفاهیم	مقوله
کاربرد	۱	کاربرد سبدهای تولیدی در گذشته برای نگهداری و حمل مواد غذایی، طیور، صید ماهی و برخی که دارای درپوش بودند برای نگهداری مشک آب و دوغ بودند (کدهای ۰۲ و ۰۶ و ۰۷ و ۰۸). همچنین به عنوان سبد جای نان نیز استفاده می‌شدند (کدهای ۰۳ و ۰۷). این محصولات در گذشته به عنوان آبکش استفاده می‌شد (کدهای ۰۴ و ۰۵ و ۰۶ و ۰۸). برای خشک کردن کشک و حمل و نگهداری تخم مرغ استفاده می‌شد (کدهای ۰۵ و ۰۸).	استفاده در زندگی روزمره
	۲	امروزه بیشتر از سبدهای جای میوه و سبزیجات (شکل ۶) استفاده می‌کنم (کدهای ۰۶ و ۰۹ و ۱۱).	کاربرد
	۳	امروزه بیشتر به جنبه تزئینی اهمیت داده می‌شود و به جنبه کاربردی کمتر توجه می‌شود (کدهای ۰۲ و ۰۳). امروزه به دلیل گسترش محصولات مشابه از جنس مواد دیگر کاربرد این محصولات کم شده است و فقط تعدادی از روستاییان استفاده می‌کنند (کدهای ۰۴ و ۰۵).	کاربرد تزئینی و کم شدن استفاده کاربردی
	۴	این یک هنر بومی است و در هر منطقه، کاربردها، با توجه به فرهنگ آن محل می‌تواند تغییر کند (کد ۰۳). در سال‌های اخیر گاهی به سلیقه و سفارش مشتری کارهایی با طرح‌های جدید بافته می‌شود (کد ۰۶).	تأثیر فرهنگ بر کاربرد
	۵	به دلیل علاقه شخصی به محصولات هنری سنتی و تحقیق در مورد محصولات سیدبافی و طبیعی بودنشان مایل به استفاده از همه محصولات سیدبافی هستم (کد ۱۰).	شناخت
	۶	این سبدها با مزیت‌هایی که دارند از جمله طبیعی بودن مواد اولیه، قابل بازیافت بودن به محیط زیست و زیبایی می‌توانند جایگزین محصولات مشابه پلیمری، پلاستیکی و یا فلزی شوند (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۶ و ۰۸ و ۰۹ و ۱۰). سنتی بودن و نوع بافت و طبیعی بودن نظر من را به استفاده از این محصولات جلب کرده است (کدهای ۰۹ و ۱۰).	تجدیدپذیر استفاده از محصول سنتی طبیعی
	۷	روش بافت تغییری نکرده و محصولات بیشتر با فرم‌های دایره و بیضی تولید می‌شوند (کدهای ۰۱ و ۰۵ و ۰۶ و ۰۷). نوآوری در ساخت محصولات ایجاد نشده است (کد ۰۵).	عدم نوآوری نوآوری

۶. اقتصاد در هنر سیدبافی استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه هنر و اقتصاد به معنی اصول مشترک و تأثیرگذار و

ارتباطات هنر و اقتصاد بر یکدیگر است. برای رسیدن به رشد اقتصادی دو مرحله اصلی و اساسی وجود دارد. یک مرحله توسعه مبتنی بر سرمایه‌گذاری عوامل تولید و مرحله دیگر توسعه مبتنی بر نوآوری و دانش است. توسعه مبتنی بر سرمایه‌گذاری عوامل تولید، تحت عنوان اقتصاد سنتی مورد بررسی قرار می‌گیرد که دارای بازارهای سنتی است. در نقش اقتصادی بازار لازم است به نیاز مصرف‌کنندگان پرداخته شود که این نیاز به سه دسته تقسیم می‌شود: ۱- نیاز مبادله‌ای است، یعنی مصرف‌کننده به دنبال دستیابی به محصول با حداقل هزینه است. ۲- نیاز اطلاعاتی است. ۳- نیاز ارتباطی است. به این معنی که مصرف‌کننده با خرید کالا و خدمات، علاوه بر جنبه‌های قیمتی و کیفیتی در خرید کالا، به تجربه‌های نو در ابعاد زیبایی‌شناختی و احساسی آن محصول نیز توجه دارد. بنابراین سه نیاز مبادله‌ای، ارتباطی و اطلاعاتی مصرف‌کنندگان به لحاظ ارزش‌ها، حس احترام به خود، ابعاد زیبایی‌شناختی و روابط اجتماعی با دیگران ارتباط دارد (Rafi'ipour, 2015, p. 114).

مصرف‌کنندگان ایرانی در ناخودآگاه خود دارای نیاز هنری

هستند که این نیاز می‌تواند وارد حیطه خودآگاه آن‌ها شود. سهم هنر در سبد خرید مصرف‌کننده ایرانی کم است و این موضوع به عنوان یک بحران هویتی قلمداد می‌شود، که از ندانستن ارزش هنر و نداشتن مصرف فرهنگی نشأت می‌گیرد. برخی محققان معتقدند که تجربه خرید برای مصرف‌کنندگان ترکیبی از ارزش کارکردی و ارزش احساسی است. ارزش کارکردی برگرفته از سودمندی و کارایی کالا و منعکس‌کننده الگوی فکری فرآیند اطلاعاتی در رفتار مصرف‌کننده است. ارزش احساسی ناشی از تجربه خرید و بیان‌کننده ارزش روانی و احساسی خرید و شامل لذت یا هیجان خرید است و جنبه شخصی‌تر و ذهنی‌تر دارد (Khalili and Montazer Ghaem, 2016, pp. 169-170). اکثر تولیدکنندگان سبدهای بافته شده در استان کهگیلویه و بویراحمد، ساکنین روستاها، با درآمد اقتصادی پایین هستند (شکل‌های ۷ و ۸). بر اساس رابطه هنر و اقتصاد، ایجاد شرایط مناسب برای عرضه تولید و رساندن آن‌ها به دست مصرف‌کننده می‌تواند بر درآمد اقتصادی آن‌ها تأثیر مثبت داشته باشد.

شکل ۸. سبدهای ساکن استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 8. Basket weaver living in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces.
Reference: (Authors)

شکل ۷. سبدهای ساکن استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)
Fig 7. Basket weaver living in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces.
Reference: (Authors)

الف. اقتصاد در وضعیت مطلوب سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد بیشتر در روستاها رواج دارد. افرادی که در روستاها در ساخت انواع مصنوعات دستی فعالیت دارند شغل آن‌ها کشاورزی و دامداری است و در فصولی از سال بیکار هستند. آن‌ها برای پر کردن اوقات بیکاری فصلی با استفاده از مواد اولیه موجود در منطقه محل سکونت خود به تهیه اشیایی می‌پردازند که از ویژگی‌های آن‌ها علاوه بر رفع نیازمندی‌های زندگی، خصوصیت هنری آن‌ها و منعکس کردن استعداد تولیدکنندگان است (Jazmi et al., 1985, p. 9). سبدهای استان با توجه به ویژگی‌هایی که دارد از جمله عدم نیاز به تکنولوژی پیچیده و ابزار کار خاص و پر هزینه، فراوانی مواد اولیه در منطقه تولید (کدهای ۰۱ و ۰۷ و ۱۱)، در

دسترس بودن افراد داوطلب برای جذب به این رشته هنری، می‌تواند ایجاد نوعی موازنه اقتصادی نموده و ضمن تأمین نیازهای داخلی به خاطر دارا بودن قابلیت صدور یکی از راه‌های کسب درآمد ارزی نیز محسوب گردد. از جمله عواملی که در رسیدن به این هدف تأثیرگذار هستند و شرایط مطلوب این هنر را ایجاد می‌کنند می‌توان به شناخت و معرفی صحیح محصول به خریداران (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۱۱)، نوآوری در تولیدات و جلب نظر و ترغیب خریداران (کد ۰۶)، عرضه محصولات در نمایشگاه‌ها به طور مستقیم از طرف خود تولیدکننده‌ها (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۷ و ۱۱) اشاره کرد. سبدهای می‌تواند به عنوان عاملی مکمل در اقتصاد مناطق روستایی در کنار صنایع جدید ماشینی مورد استفاده قرار بگیرد. توضیحات بیشتر، در رابطه با وضعیت مطلوب هنر سبدهای استان در (جدول ۴) بیان شده است.

جدول ۴. کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه، مقوله اقتصاد در وضعیت مطلوب سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)
Table 4. Coding of interview data, the category of economy in the favorable situation of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces.
Reference: (Authors)

وضعیت مطلوب			
ردیف	گزاره‌های منتخب	مفاهیم	مقوله
۱	فروشنده‌گان باید اطلاعات کافی در مورد محصول داشته باشند و بتوانند آن را خوب معرفی کنند تا مشتری ترغیب به خرید شود (کدهای ۰۱ و ۱۱). اگر محلی برای عرضه محصول در بازار وجود داشته باشد فروش آن خوب است. و اگر به خوبی شناسانده شود، به‌خصوص در بازارهای خارجی می‌تواند سود خوبی داشته باشد (کدهای ۰۱ و ۰۲).	شناخت و معرفی صحیح محصول	اقتصاد
۲	عرضه محصولات تولیدی در نمایشگاه‌های موقت و دائمی داخلی می‌تواند فروش را افزایش دهد (کدهای ۰۱ و ۰۲). برپایی این نمایشگاه‌ها در شهرهای مختلف می‌تواند محصولات این هنر را معرفی کند و به جامعه بشناساند. (کد ۰۲).	شرکت در نمایشگاه‌های داخلی	
۳	هنرمند وقتی خود محصولاتش را به فروش برساند سود بیشتری بدست می‌آورد و مشتاق به ادامه کار می‌شود (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۷ و ۱۱).	فروش مستقیم	
۴	نوآوری در فرم‌ها باعث فروش بیشتر محصولات می‌شود (کد ۰۶).	نوآوری برای جلب مشتری و افزایش فروش	
۵	وقتی هنرمند و جامعه در شرایط خوب اقتصادی باشند به هنر نیز ارزش داده می‌شود و رواج پیدا می‌کند (کد ۰۳)	شرایط خوب اقتصادی	
۶	مواد اولیه تولید این محصولات به صورت رایگان و به وفور در دسترس است بنابراین این هنر به صرفه است (کدهای ۰۱ و ۰۷ و ۱۱).	مواد اولیه در دسترس و کم هزینه و صرفه اقتصادی	
۷	حمایت دولت و مراکز صنایع دستی از تولیدکننده‌ها برای تبلیغ و فروش محصولات می‌تواند از منسوخ شدن این هنر جلوگیری کند (کد ۰۳)	نیاز به حمایت دولتی	حمایت نهادهای دولتی

ب. اقتصاد در وضعیت موجود سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

هنر سبدهای در گذشته به عنوان یک حرفه در بین روستاییان رواج داشت و از دو طریق در مقوله اقتصاد تأثیرگذار بود؛ از یک طرف با تولید یک سری سبدهای مورد نیاز در زندگی روزمره توسط خود روستاییان، نیازی به پرداخت هزینه و خرید محصولات مشابه موجود در بازار - ساخته شده با مواد دیگر- نبود، و از طرفی دیگر فروش سبدهای بافته شده به عنوان یک منبع درآمد برای خانواده‌ها محسوب می‌شد. با توجه به مطالعات انجام شده امروزه استفاده از محصولات این هنر بسیار کم شده و استقبال چندانی از آن‌ها نمی‌شود، به گونه‌ای که رو به فراموشی است. داده‌های (جدول ۵)، مقوله اقتصاد در وضعیت موجود هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد را بر اساس تحلیل اطلاعات به دست آمده از تحقیق میدانی بیان می‌کند. از

جمله عواملی که بر روی شرایط موجود سبدهای تأثیر دارد کاهش استقبال خریداران از سبدهای بافته شده است که می‌تواند به دلیل وضع بد اقتصادی جامعه باشد (کدهای ۰۲ و ۰۳ و ۰۶ و ۰۷ و ۱۱). وقتی یک بافنده محصولی تولید می‌کند و فروش ندارد فرزند وی دیگر دنبال این حرفه نمی‌رود و اینگونه این هنر فراموش می‌شود (کد ۰۳). یکی از راه‌های فروش محصولات برای تولیدکنندگان، شرکت در نمایشگاه‌ها است که آن هم به دلیل هزینه بالایی که دارد برای هنرمندان صرفه اقتصادی ندارد (کدهای ۰۱ و ۰۳ و ۱۱). یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر شرایط اقتصادی وضعیت موجود هنر سبدهای، حمایت نهادهای دولتی است که در صورت عدم این حمایت‌ها، تولید و فروش سبدهای بافته شده کاهش می‌یابد (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۵ و ۰۶ و ۰۷).

جدول ۵. کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه، مقوله اقتصاد در وضعیت موجود سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)
Table 5. Coding of interview data, the category of economics in the current situation of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces. Reference: (Authors)

وضعیت موجود			
ردیف	گزاره‌های منتخب	مفاهیم	مقوله
۱	معایب بازارهای داخلی همان شرایط بد اقتصادی جامعه است (کدهای ۰۲ و ۱۱).	شرایط بد اقتصادی	اقتصاد
۲	شرایط بد اقتصادی باعث کم شدن فروش و انزوای محدود هنرمندان این رشته شده است (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۶). سود حاصل از این نوع محصولات کم است (کدهای ۰۶ و ۰۷).	شرایط اقتصادی بد و سود کم	
۳	وقتی یک بافنده محصولی تولید می‌کند و فروش ندارد فرزند وی دنبال این حرفه نمی‌رود و اینگونه این هنر فراموش می‌شود (کد ۰۳)	عدم فروش	
۴	تنها حمایت دولت برپایی نمایشگاه است که آن هم به دلیل هزینه بالای شرکت در آن برای هنرمندان به صرفه نیست (کدهای ۰۱ و ۰۳ و ۱۱).	هزینه بالا نمایشگاه	
۵	بازارهای خارجی نیاز به بازاریابی، هزینه حمل و نقل و مجوزهای صادراتی دارد (کد ۱۱).	بازاریابی و کسب مجوز و هزینه زیاد	
۶	یکی از مشکلات شرکت در نمایشگاه‌های خارجی عدم تولید محصولات با کیفیت است (کدهای ۰۱ و ۰۲).	عدم تولید محصول با کیفیت و کاهش فروش	
۷	هنرمندان محصولاتی را برای استفاده شخصی خودشان تولید می‌کنند و به ندرت برای فروش اقدام می‌کنند (کدهای ۰۵ و ۰۷).	تولید برای استفاده شخصی	
۸	عدم توجه و حمایت سازمان‌های دولتی به میراث فرهنگی و هنرهای سنتی (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۶) بی‌توجهی مسئولین در عرضه و فروش هنرهای بومی باعث ضربه اقتصادی به تولیدکننده و نهایتاً فراموش شدن هنر سبدهای می‌شود (کدهای ۰۱ و ۰۳). چون از سمت دولت حمایتی از ما بافندگان نمی‌شود ما نیز علاقه به تولید نداریم (کدهای ۰۵ و ۰۶ و ۰۷).	عدم حمایت نهادهای دولتی مربوطه	حمایت نهادهای دولتی
۹	نهادهای مربوطه در استان تبلیغ و حمایت چندانی از هنر سبدهای ما نمی‌کنند (کد ۰۳).	ضعف تبلیغات و معرفی سبدهای از طرف نهادهای دولتی مربوطه	

۷. آموزش در هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

هنرهای سنتی و صنایع دستی در برگیرنده مجموعه‌ای از مفاهیم و ارزش‌های فرهنگی، هنری، اجتماعی و اقتصادی است، لذا معمولاً در هر کشور تشکیلات و سازمان‌های متعددی بر حسب اهداف و شرح وظایف خود با آن مرتبط است. علاوه بر سازمان‌های اجرایی دولتی، موسسات آموزشی در مقاطع مختلف تحصیلی نقش سازنده‌ای در تربیت و تامین نیروی انسانی مورد نیاز صنایع دستی بر عهده دارد. امروزه در بسیاری از کشورها افزون بر ایجاد مدارس تخصصی در سطح دبیرستان و هنرستان، دانشکده‌ها و مراکز آموزش عالی متعددی

نیز برای آموزش هنرهای سنتی و صنایع دستی تأسیس شده است. در کشور ایران نیز طی ۲۵ سال اخیر اقدامات مفیدی در این راستا صورت پذیرفته است (Dadras and Mohammadjani, 2020, p. 36-37). سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد از جمله هنرهای سنتی است که به دلیل کم توجهی در حال فراموشی است. یکی از نکات مهم در رابطه با این هنر که در فراموشی آن تأثیر دارد، بحث آموزش سبدهای است. در این قسمت از پژوهش وضعیت مطلوب و وضعیت موجود مقوله آموزش در هنر سبدهای استان مورد مطالعه قرار گرفته است.

شکل ۱۱. بافنده سبد، استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Fig 11. Basket weaver, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. Reference: (Authors)

شکل ۱۰. بافنده سبد، استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Fig 10. Basket weaver, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. Reference: (Authors)

شکل ۹. بافنده سبد، استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Fig 9. Basket weaver, Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province. Reference: (Authors)

الف. آموزش در وضعیت مطلوب سبديافی استان کهگیلویه

و بویراحمد

هنرهای سنتی از جمله مواريت فرهنگي کشور و محمل اصالت‌ها و ارزش‌های فرهنگي و هنري جامعه ایرانی است. یکی از اهداف بلند مدت در آموزش هنرهای سنتي، احیای هنرهای از یاد رفته یا در حال فراموشي و بازیابی وجوه ارزشي نهفته در این دسته از هنرها است (Sokhanpardaz, 2008, p. 133-134). هنر سبديافی استان کهگیلویه و بویراحمد جزو آن دسته از هنرهای سنتي است که با تغییر سبک زندگی و جایگزین شدن و رواج سبدهای ساخته شده با مواد جدید، کمتر مورد توجه قرار گرفته و در حال حاضر سبدهای بسیار کمی توسط محدود بافنده‌هایی

تولید می‌شود. یکی از دلایل به سمت فراموشي رفتن این هنر، معرفي نشدن آن در سطح جامعه است. طبق گفته مصاحبه شونده‌گان، برای وضعیت مطلوب سبديافی در حوزه آموزش (جدول ۶) و برای احیاء و رواج دوباره سبديافی، باید این هنر معرفي گردد تا افراد جامعه به آن علاقه‌مند شوند (کد ۰۳)، (شکل‌های ۹ و ۱۰ و ۱۱). آموزش مجازی یا حضوری در سازمان ميراث فرهنگي، فني و حرفه‌ای و آموزشگاه‌ها می‌تواند باعث معرفي این هنر شود (کدهای ۰۱ و ۰۹). با تلفیق شیوه آموزش، توسط هنرمندان سنتي و مربیان جدید، می‌توان زمینه استقبال و علاقه به یادگیری این هنر را در مخاطبین ایجاد کرد (کد ۰۹).

جدول ۶ کدگذاری داده‌های حاصل از مصاحبه، مقوله آموزش در وضعیت مطلوب سبديافی استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Table 6. Coding the data obtained from the interview, the category of education in the optimal condition of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Provinces. Reference: (Authors)

وضعیت مطلوب			
مقوله	مفاهیم	گزاره‌های منتخب	ردیف
آموزش	معرفي هنر به وسیله آموزش مجازی و حضوری	باید این هنر شناسانده شود تا افراد جامعه به آن علاقه‌مند شوند (کد ۰۳). آموزش مجازی یا حضوری و برپایی کلاس‌های آموزشی در سازمان ميراث فرهنگي، فني و حرفه‌ای و آموزشگاه‌ها می‌تواند باعث معرفي این هنر شود (کدهای ۰۱ و ۰۹).	۱
	ایجاد علاقه به یادگیری	با تلفیق شیوه آموزش توسط هنرمندان سنتي و مربیان جدید می‌توان علاقه به یادگیری این هنر را در مخاطبین ایجاد کرد (کد ۰۹).	۲

ب. آموزش در وضعیت موجود سبديافی استان کهگیلویه و

بویراحمد

نظام آموزشی در گذشته برخلاف امروز، از زندگی مردم مستقل نبود و حاوی مجموعه‌ای از نظام‌های اخلاقی، معنوی، اجتماعی و حتی سیاسی بود. در این چنین نظامی رابطه استاد و شاگرد اهمیت داشت، چرا که استاد اخلاقیات و معنویات را در قالب اصول کار خود به شاگرد آموزش می‌داد و شاگرد در می‌یافت که حرفه و هنر او در حکم امری مقدس است. در سایه چنین نظامی، آموزش هنر در سابقه ایران همسو و موازی با نظام جامع آموزش سنتي پیش می‌رفت. هنرها در کنار حرفه‌ها و صنایع در بطن زندگی عامه مردم جریان داشت و با برخورداری از رویکردی کل‌نگرانه و همه جانبه باعث برقراری تعادل در معیشت و ارضاء حس زیبایی‌خواهی می‌شد (Seifi, Balkhari Ghahi and Mohammadzadeh, 2017, p. 34). تغییراتی که به مرور زمان در شیوه آموزش هنرهای سنتي بوجود آمد تأثیراتی بر روی هنرها گذاشت. سبديافی استان کهگیلویه و بویراحمد جزو هنرهایی است که آموزش آن در گذشته، به صورت نسل به نسل از پدر به فرزند بوده و به شیوه استاد - شاگردی منتقل شده است (کدهای ۰۱ و ۰۵ و ۰۷). با توجه به پاسخ‌های مصاحبه شونده‌گان، در مقوله آموزش هنر

سبديافی در وضعیت موجود استان کهگیلویه و بویراحمد (جدول ۷)، به برخی از عوامل تأثیرگذار در این مقوله اشاره می‌شود. یکی از عوامل ناشناخته ماندن این هنر، نبود بانک اطلاعاتی در مورد آن است (کد ۰۱). چون هنر سبديافی به نسل جدید معرفي نشده است و آن‌ها محصولات و شیوه بافت آن را ندیده‌اند (شکل ۱۱)، انگیزه‌ای برای یادگیری ندارند (کدهای ۰۱ و ۰۲). از دیگر موانع آموزش، تعداد کم بافندگان و سکونت آن‌ها در روستاهای دور افتاده است (کد ۰۲ و ۰۶ و ۰۷)، که این مسئله در دسترس نبودن بافندگان، سبب استقبال نکردن نسل جوان ساکن در شهرها از یادگیری این هنر است. علاقه‌مندان برای یادگیری باید مسافت‌های طولانی و مسیرهای صعب العبور را طی کرده تا به روستاهایی برسند که بافندگان در آنجا ساکن هستند (کد ۰۱). هنر سبديافی در نهاد یا سازمان مشخصی آموزش داده نمی‌شود (کدهای ۰۲ و ۰۶). یکی از مشکلاتی که برای هنرهای سنتي وجود دارد، به فراموشي سپرده شدن آن‌ها است. هنر سبديافی استان کهگیلویه و بویراحمد بنا به دلایلی که برخی از آن‌ها ذکر شد از جمله ناشناخته ماندن آن در بین بسیاری از ساکنان استان، به‌خصوص جوانان، رو به فراموشي رفته و در حال منسوخ شدن است.

۸. شناخت آسیب‌ها و تهدیدهای سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

وقوع تهدید باعث ایجاد آسیب می‌گردد. تهدیدها و آسیب‌ها یک رابطه متقابل دارند؛ بدین گونه که هرچه احتمال وقوع تهدید زیادت‌ر باشد، میزان آسیب نیز افزایش می‌یابد. بنابراین میزان آسیب مستقیماً به مقدار تهدید بستگی دارد. از طریق میزان آسیب‌پذیری، می‌توان وضعیت‌هایی که قابل ردیابی هستند را ارزیابی و اندازه‌گیری کرد (Mashhadi and Amini Varki, 2015, p. 74). بررسی و شناخت تهدیدهای سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد می‌تواند به حفظ و

احیای هنر سبدهای کمک کرده و بی‌توجهی در این خصوص، آسیب‌ها و ضررهای جبران‌ناپذیری را در پی خواهد داشت؛ زیرا پس از آشکار شدن جنبه‌های مختلف تهدید، شرایط و امکانات لازم برای بررسی و کاهش آسیب‌پذیری هنر سبدهای امکان‌پذیر می‌شود. بنابراین در این بخش از پژوهش بر اساس داده‌های به دست آمده در مراحل قبل به تبیین تهدیدها و آسیب‌ها بر اساس مقوله‌های کاربرد، اقتصاد و آموزش در هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد پرداخته شده است (جدول ۸).

جدول ۸. آسیب‌ها و تهدیدهای سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد. مأخذ: (نگارندگان)

Table 8. Injuries and threats of basket weaving in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces. Reference: (Authors)

آسیب‌های سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد	تهدیدهای سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد
امروزه بیشتر به جنبه تزئینی محصولات سبدهای توجه می‌شود (کدهای ۰۲ و ۰۳).	چون به دلیل شرایط بد اقتصادی اکثر اقشار جامعه توان خرید محصولات تزئینی را ندارند، لذا توجه بیشتر به جنبه تزئینی سبدهای بافته شده، باعث کم‌رنگ شدن جنبه کاربردی و در نتیجه خرید کمتر سبدها و استفاده آن‌ها در زندگی امروزی می‌شود.
نبود بازار مناسب برای فروش سبدهای بافته شده در استان (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۶ و ۰۷). نبود بازار فروش و تاثیر منفی آن بر روند انتقال سینه به سینه آن در بین هنرمندان (کد ۰۳).	سود کم هنرمند از تولید و فروش سبد، باعث عدم استقبال از یادگیری و ادامه دادن این هنر شده و در نتیجه منسوخ شدن سبدهای در استان را در پی دارد.
نواوری در ساخت محصولات ایجاد نشده است (کد ۰۵).	چون نواوری در سبدهای بافته شده وجود ندارد استقبال چندانی از خرید سبدهای تولیدی نمی‌شود. عدم خرید سبدها باعث کاهش تولید و در نهایت منسوخ شدن هنر سبدهای می‌شود.
عدم آموزش و معرفی و تبلیغ و شناسایی هنر و تولیدات سبدهای به نسل جدید (کدهای ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۶)	عدم معرفی هنر سنتی و اصیل سبدهای باعث ناشناخته ماندن این هنر می‌گردد. این عدم شناخت و کمبود اطلاعات منجر به بی‌توجهی و نهایتاً منسوخ شدن سبدهای می‌شود.

۹. راهکارها برای رفع آسیب هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد

اولین قدم در راه توسعه و بهبود هر گونه امر اجتماعی، اقتصادی، هنری و ... شناسایی و توصیف وضعیت موجود آن امر است. فاصله میان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب، راهکارهای آینده را مشخص می‌کند (Tavakoli and Sayedi, 2014, p. 80). در این پژوهش سعی بر آن شد با مطالعه وضعیت مطلوب و موجود سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد و بررسی آسیب‌شناسی آن در گذشته و حال، راهکارهایی برای حفظ و احیای این هنر مطرح گردد. مهمترین مشکلی که در رابطه با سبدهای استان وجود دارد، مقوله آموزش، معرفی و شناخت این هنر است. از جمله مشکلات دیگر سبدهای که در روند رو به فراموشی رفتن این هنر تأثیر دارند دو مقوله اقتصاد و کاربرد است. نظر به اهمیت مقوله‌های ذکر شده، برای حفظ و احیای این هنر با توجه به مطالب ارائه شده و داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، پیشنهاد زیر ارائه می‌شود:

__ راه‌اندازی بانک اطلاعات جامع صنایع دستی، به‌خصوص معرفی هنر سبدهای استان کهگیلویه و بویراحمد در آن و تقویت زمینه‌های اطلاع‌رسانی عمومی از طریق سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی گردشگری و سایر ارگان‌های مرتبط.

__ برگزاری کلاس‌های حضوری و مجازی آموزش بافت سبدهای در سازمان میراث فرهنگی، فنی و حرفه‌ای و همچنین آموزشگاه‌های شخصی صنایع دستی جهت استفاده علاقه‌مندان به این رشته هنری.

__ اختصاص صفحات کتاب‌های درسی هر منطقه به معرفی و آموزش هنرهای سنتی بومی همان منطقه، جهت آشنایی دانش‌آموزان با هنرهای سنتی استان‌های محل سکونت خود؛ یکی از ابزارهای احیای هنرهای سنتی فراموش و منسوخ شده، تألیف و تدوین کتب آموزشی با موضوع هنرهای سنتی بومی هر منطقه، در سطوح گوناگون است. این در حالی است که در تدوین و تألیف کتب آموزشی به ترویج و احیای هنرهای سنتی توجه نشده و تکیه محتوایی این کتاب‌ها بر آموزش هنرهایی است که به دلیل استقبال زیاد به آن‌ها از خطر زوال و فراموشی مصون مانده‌اند. در مواردی نیز که به یک هنر در حال فراموشی پرداخته شده، بیشتر به جنبه معرفی مختصر آن توجه گردیده و وجه آموزشی مطالب در نظر گرفته نشده است.

__ حمایت از هنرمندان بافنده سبد در استان و توسعه کارگاه‌های تولیدی هنرهای سنتی از طریق اعطای تسهیلات اعتباری.

گردشگران ضمن آشنایی با صنایع دستی بومی آن منطقه میل و رغبت بیشتری نسبت به خرید پیدا می‌کنند.

__ تلفیق جنبه کاربردی و تزئینی در محصولات تولید شده سبده‌بافی و خلق محصولات جدید متناسب با زندگی امروزی.

__ تنوع بخشی و توسعه برنامه‌های تبلیغاتی و مشارکت فعال صدا و سیمای استان در امر اطلاع‌رسانی و تبلیغ گسترده روی هنرهای سنتی و بومی استان به‌خصوص هنر سبده‌بافی، با هدف معرفی آن و ایجاد موقعیت مناسب برای عرضه کالا.

__ اصلاح یا تغییر خاص کاربرد و در کنار آن توجه به جنبه تزئینی به گونه ای که برای همه اقشار جامعه قابل استفاده باشد.

طریق سازمان‌های مرتبط و هنرمندان، همچنین اختصاص برخی از صفحات کتاب‌های درسی هر منطقه به هنرهای سنتی بومی همان منطقه، خلق نوآوری‌های جدید در کاربرد سبدهای بافته شده، و همچنین تغییر کاربری و تلفیق جنبه کاربردی و تزئینی سبدها بر اساس نیازهای امروزی جامعه، و حمایت‌های موسسات و نهادهای مرتبط در بخش فروش اشاره کرد. با رعایت این موارد می‌توان تا حدودی از تهدید فراموشی و منسوخ شدن هنر سبده‌بافی استان جلوگیری کرد. در این پژوهش محدودیت‌هایی از جمله عدم امکان مصاحبه با افراد متخصص هنر سبده‌بافی، به‌خصوص ساکنین مناطق روستایی، به دلیل بیماری همه‌گیر کرونا و در دسترس نبودن تماس و ارتباط مجازی با آن‌ها وجود داشت که باعث شد نتوان نمونه‌های آماری متعدد برای مصاحبه انتخاب شود. بنابراین نمی‌توان نتایج حاصل شده در رابطه با آسیب‌های هنر سبده‌بافی را به کل آسیب‌های سبده‌بافی در استان کهگیلویه و بویراحمد تعمیم داد. برای بررسی و مطالعه بیشتر این هنر و آسیب‌های آن، می‌توان در پژوهش‌های آتی با انجام مصاحبه‌های گسترده‌تر با سایر طیف‌های تخصصی در این رشته این موضوع را بیشتر مورد بررسی و مطالعه قرار داد؛ زیرا رواج و رونق مجدد سبده‌بافی در استان کهگیلویه و بویراحمد که بسیاری از هنرمندان آن در مناطق روستایی، به دلیل محرومیت در شرایط نامناسب اقتصادی و معیشتی به سر می‌برند، می‌تواند به اقتصاد ساکنان آن مناطق کمک کرده و یک منبع درآمد محسوب گردد. همچنین توجه به این هنر می‌تواند زمینه را برای مسئولین و کارآفرینان فراهم کند که در این استان و در این حوزه، سرمایه‌گذاری کنند و گامی در جهت محرومیت‌زدایی و در کنار آن حفظ میراث فرهنگی برداشته شود. انجام چنین پژوهش‌هایی باعث شناخت بیشتر و اقدام در این زمینه می‌شود.

__ حمایت از بخش خصوصی و تشویق آن جهت مشارکت و سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه و تقویت صنایع دستی به خصوص هنر سبده‌بافی و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و استعداد‌های مرتبط با این هنر در استان کهگیلویه و بویراحمد.

__ ایجاد خانه‌های صنایع دستی و دعوت از هنرمندان سبده‌باف در برنامه‌های مناسبی و برگزاری ورکشاپ جهت معرفی هنر و هنرمندان این هنر و رونق بخشیدن صنایع و هنرهای سنتی در گردشگری استان؛ گردشگران با بازدید از این خانه‌ها می‌توانند از نزدیک با نحوه تولید صنایع دستی یک منطقه آشنا شوند. در نتیجه

نتیجه‌گیری

سبده‌بافی به عنوان یکی از هنرهای دستی سنتی استان کهگیلویه و بویراحمد دارای سابقه تاریخی طولانی است. سبدهای بافته شده در گذشته متناسب با شرایط زندگی عشایری و روستایی این استان، کاربردهای فراوان داشت که به مرور زمان با تحول در شرایط زندگی امروزی و ورود انواع محصولات ماشینی، تولید سبدها کاهش یافته و این روند باعث رو به فراموشی رفتن هنر سبده‌بافی شد. از آنجا که فراموش شدن این هنر یک آسیب محسوب می‌شود، در این پژوهش با بررسی هنر سبده‌بافی استان کهگیلویه و بویراحمد و آسیب‌شناسی آن بر اساس مصاحبه نیمه‌ساختار یافته با افراد متخصص، راهکارهایی برای احیاء و حفظ آن و ورود مجدد سبده‌بافی به زندگی امروزی ارائه گردید. برای رسیدن به راهکارها ابتدا وضعیت مطلوب و وضعیت موجود سبده‌بافی این استان در سه مقوله کاربرد، اقتصاد و آموزش بررسی گردید و با توجه به داده‌های حاصل شده، آسیب‌ها و همچنین تهدیدهایی که آسیب‌ها به دنبال دارند مشخص گردید. نتایج به‌دست آمده از وضعیت موجود هنر سبده‌بافی بیانگر آن است که به دلیل تغییر شرایط زندگی و نوع کاربرد سبدها امروزه از این هنر استقبال کافی نمی‌شود. در زمینه اقتصاد، نبود بازار مناسب برای فروش و حمایت نکردن سازمان‌های مرتبط در استان از بافندگان و در نتیجه فروش کم و به صرفه نبودن تولید سبدها، تهدید رو به فراموشی رفتن این هنر را موجب گردیده است. عدم معرفی و آموزش هنر سبده‌بافی به نسل جدید در مقوله آموزش، تهدید ناشناخته ماندن این هنر را تقویت کرده است. با شناخت آسیب‌های وضعیت موجود سبده‌بافی در استان، راهکارهایی در جهت احیاء، حفظ و ورود این هنر به زندگی امروزی ارائه گردید. از جمله راهکارها می‌توان به معرفی و شناسایی هنر سبده‌بافی استان کهگیلویه و بویراحمد از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی این رشته، برگزاری کلاس‌های آموزش سبده‌بافی به علاقه‌مندان از

References

- Adineh, A. and Ghorbani, Z. (2018). Purple and basket weaving; A long-standing tradition in the Torqabeh summer area. The second national conference of Khorasan in the flourishing of Iranian Islamic art and architecture, Mashhad.
<http://civilica.com/doc/802576> (access date: 1400/08/28). [in Persian]

- [آدینه، علی و قربانی، زینب (۱۳۹۷). ارغوان و سبده‌بافی؛ سنتی دیرین در منطقه بیلاقی طرqbه. دومین همایش ملی خراسان در شکوفایی هنر و معماری ایرانی اسلامی، مشهد.
<http://civilica.com/doc/802576> (access date: 1400/08/28)]
 Akhavan Farahani, J. (1983). Mat weaving. Tehran: Iran

- Handicrafts Organization. [in Persian]
[آخوان فراهانی، جعفر (۱۳۶۱). حصیربافی. تهران: سازمان صنایع دستی ایران.]
- Amiri, W. (2010). A look at the handicrafts of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces. Yasuj: Cultural heritage. [in Persian]
[امیری، ولی الله (۱۳۸۹). گذری بر صنایع دستی استان کهگیلویه و بویراحمد. یاسوج: میراث فرهنگی.]
- Ashtari, F. and Mojabi, A. (2015). The art of mat weaving in Shadegan. The growth of art education, (43), 62-71. [in Persian]
[اشتری، فرهاد و مجابی، علی (۱۳۹۴). هنر- صنعت حصیربافی در شادگان. رشد آموزش هنر، (۴۳)، ۷۱-۶۲.]
- Dadras, H. and Mohammadjani, S. (2020). Introduction to handicrafts of Gilan province. Tehran: Paradise Lost. [in Persian]
[دادرس، حسن و محمدجانی، ساره. (۱۳۹۹). آشنایی با صنایع دستی استان گیلان. تهران: بهشت گمشده.]
- Educational Research and Planning Organization. (2015). Introduction to Iranian handicrafts (tenth edition). Tehran: Iran Books Publishing Company. [in Persian]
[سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. (۱۳۹۴). آشنایی با صنایع دستی ایران (چاپ دهم). تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های ایران.]
- Eftekhari, N. (2020). Basket. The Great Islamic Encyclopedia Center. <https://www.cgic.org.ir/fa/article/257574/%D8%B3%D8%A8%D8%AF> (access date: 1400/08/11). [in Persian]
[افتخاری، نیره (۱۳۹۹). سبد. مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی. <https://www.cgic.org.ir/fa/article/257574/%D8%B3%D8%A8%D8%AF> (access date: 1400/08/11)]
- Glak, J. And Pir Kh. (1976). "Basket weaving", a tour of Iranian handicrafts, by the efforts of G. Glock et al. Translation: H. Enayat. Tehran: National Bank of Iran. [in Persian]
[گلاک، جی. و خسرو پیر (۱۳۵۵). «سبدبافی»، سیری در صنایع دستی ایران، به کوشش گ. گلاک و دیگران. ترجمه: حمید عنایت. تهران: بانک ملی ایران.]
- Hoshyar, M. (2008). Mat / mat weaving. Islamic World, (13), 525-529. [in Persian]
[هوشیار، مهران (۱۳۸۷). حصیر/حصیربافی. جهان اسلام، (۱۳)، ۵۲۹-۵۲۵.]
- Imeni, A. (2011). About the theoretical foundations of art. Month of Art, (16), 66-70. [in Persian]
[ایمنی، عالیہ (۱۳۹۰). درباره مبانی نظری هنر. ماه هنر، (۱۶)، ۷۰-۶۶.]
- Jahangirfard, M. and Salman, M. (2010). Pathology of rural and agricultural organization plan in the field of employment of educated CEOs. Rural Cooperatives, 2 (4 and 5), 37-66. [in Persian]
[جهانگیرفرد، مجید و سلمان، محسن (۱۳۸۹). آسیب شناسی طرح ساماندهی روستایی و کشاورزی در بخش بکارگیری مدیران عامل تحصیل کرده. تعاون روستا، ۲ (۴ و ۵)، ۳۷-۶۶.]
- Jazmi, M., Shariatzadeh, A., Karimi, A. and Mirshakrani, M. (1984). Indigenous arts in Bakhtaran handicrafts. Tehran: Anthropology Center of the Ministry of Culture and Higher Education. [in Persian]
[جزمی، محمد؛ شریعت‌زاده، علی اصغر؛ کریمی، اصغر و میرشکرانی، محمد (۱۳۶۳). هنرهای بومی در صنایع دستی باخران. تهران: مرکز مردم‌شناسی وزارت فرهنگ و آموزش عالی.]
- Khalili, H. and Montazer Ghaem, M. (2016). Artistic consumption; Motivation of consumers of art goods in art exhibitions in Yasuj. Sociology of Art and Literature, 1 (8), 163-186. [in Persian]
[خلیلی، حسین و منتظر قائم، مهدی (۱۳۹۵). مصرف هنری؛ انگیزش مصرف کنندگان کالاهای هنری در عرضه گاه‌های هنری شهر یاسوج. جامعه‌شناسی هنر و ادبیات، ۱ (۸)، ۱۶۳-۱۸۶.]
- Kianiya Ajgerdi, N., Zakaria Kermani, I., and Memar, S. (2020). Analysis of the damages related to the handicrafts of Bakhtiari nomads in the contemporary lifestyle based on the views of Pierre Bourdieu. Islamic Art Gallery, 7 (20), 117-136. [in Persian]
[کیانی‌اجگردی، ندا؛ زکریایی‌کرمانی، ایمان و معمار، ثریا. (۱۳۹۹). واکاوی آسیب‌های مرتبط با دست بافته‌های عشایر بختیاری در سبک زندگی معاصر با تکیه بر آرای پیر بوردیو. نگارینه هنر اسلامی، ۷ (۲۰)، ۱۱۷-۱۳۶.]
- Kianmehr, Gh. (2015). Wood handicraft workshop. Tehran: Iranian textbooks. [in Persian]
[کیانمهر، قباد (۱۳۹۴). کارگاه صنایع دستی چوب. تهران: کتاب‌های درسی ایران.]
- Maghsoudi, S., Darvishi, S., and Amirabadi, M. (2015). A study of the morphology of the art of basket weaving and weaving in South Khorasan region. The first scientific research conference on psychology, educational sciences and community pathology, Kerman. <https://civilica.com/doc/438643> (access date: 1400/09/7). [in Persian]
[مقصودی، سوده؛ درویشی، سعیده و امیرآبادی، مریم (۱۳۹۴). بررسی ریخت‌شناسی هنر سبدبافی و پخل‌بافی منطقه خراسان جنوبی. اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب‌شناسی جامعه، کرمان. <https://civilica.com/doc/438643> (access date: 1400/09/7)]
- Mashhadi, H. and Amini Worki, S. (2015). Develop and present a model for assessing the threats, vulnerabilities and risk analysis of critical infrastructure with emphasis on passive defense. Crisis Management, (7), 69-86. [in Persian]
[مشهدی، حسن و امینی‌ورکی، سعید (۱۳۹۴). تدوین و ارائه الگوی ارزیابی تهدیدات، آسیب‌پذیری و تحلیل خطرپذیری زیرساخت‌های حیاتی با تأکید بر پدافند غیر عامل. مدیریت بحران، (۷)، ۶۹-۸۶.]
- Mehrpooya, J. (1996). Iranian Traditional Arts: An Introduction to the Knowledge of Iranian Traditional Arts. Revolution University, (107-106), 123-128. [in Persian]
[مهرپویا، جمشید (۱۳۷۵). هنرهای سنتی ایران: درآمدی به شناخت هنرهای سنتی ایران. دانشگاه انقلاب، (۱۰۶-۱۰۷)، ۱۲۳-۱۲۸.]
- Moin, M. (2007). Persian culture. (fourth edition). first volume. Tehran: Edna. [in Persian]
[معین، محمد (۱۳۸۶). فرهنگ فارسی. (چاپ چهارم). جلد اول. تهران: ادنا.]
- Rafi'ipour, F. (2015). Investigating the importance of traditional markets and its role in the economy of handicrafts and indigenous arts. Journal of Art Research, 3 (9), 111-116. [in Persian]
[رافیعی‌پور، فاطمه (۱۳۹۴). بررسی اهمیت بازارهای سنتی و نقش آن در اقتصاد صنایع دستی و هنرهای بومی. نشریه پژوهش هنر، ۳ (۹)، ۱۱۱-۱۱۶.]
- [Rambod, Masoumeh (2018). Interview: The most common method of data collection in qualitative research. Sadra Medical Sciences, 6 (4), 303-316.]
[رامبد، معصومه (۱۳۹۷). مصاحبه: معمول‌ترین روش جمع‌آوری داده‌ها در تحقیق کیفی. علوم پزشکی صدرا، ۶ (۴)، ۳۰۳-۳۱۶.]
- Seifi, N., Balkhari Ghahi, H., and Mohammadzadeh, M. (2017). Reflections on the relationship between teacher and student in art education with emphasis on the traditional system. View, (42), 32-45. [in Persian]
[سیفی، ندا؛ بلخاری‌قهی، حسن و محمدزاده، مهدی (۱۳۹۶). تاملی در رابطه استاد و شاگردی در آموزش هنرها با تأکید بر نظام سنتی. نگره، (۴۲)، ۳۲-۴۵.]
- Seyed Sadr, A. (2014). Encyclopedia of Handicraft Arts and Related Letters (Fourth Edition). Tehran: Simaei Danesh. [in Persian]
[سیدصدر، ابوالقاسم (۱۳۹۳). دایره‌المعارف هنرهای صنایع دستی و حرف

- مربوط به آن (چاپ چهارم). تهران: سیمای دانش.]
- Shadalui, N. (2017). Cultural pathology. Tehran: Courier Consultant. [in Persian]
- [شادلویی، نوریه (۱۳۹۶). آسیب شناسی فرهنگی. تهران: پیک مشاور.]
- Shayestehfar, M. (2009). Mat weaving in Yazd and Gilan provinces in terms of form and role. Month of Art, (135), 46-57. [in Persian]
- [شایسته فر، مهناز (۱۳۸۸). حصیربافی استان های یزد و گیلان از منظر فرم و نقش. ماه هنر، (۱۳۵)، ۴۶-۵۷.]
- Sokhanpardaz, K. (2008). Education in Iranian traditional arts: Content and structural defects in high school traditional arts education books. Mirror of Imagination, (11), 132-135. [in Persian]
- [سخن پرداز، کامران (۱۳۸۷). آموزش در هنرهای سنتی ایران: نقایص محتوایی و ساختاری در کتب آموزش هنرهای سنتی دوره متوسطه. آینه خیال، (۱۱)، ۱۳۲-۱۳۵.]
- Tavakoli, M. and Seyedi, I. (2014). Pathology of Iranian art in the field of entrepreneurial activities. Art Research, 2 (6), 73-82. [in Persian]
- [توکلی، مرداویج و سیدی، ایمان (۱۳۹۳). آسیب شناسی هنر ایران در عرصه فعالیت های کارآفرینانه. پژوهش هنر، ۲(۶)، ۷۳-۸۲.]
- Yavari, H. (2011). Recognition of Iranian handicrafts. Tehran: Mahkameh. [in Persian]
- [یاوری، حسین (۱۳۹۰). شناخت صنایع دستی ایران. تهران: مهکامه.]